Mürgid võivad olla

- **Sööbivad.** Happed, leelised – tungivad läbi naha ja limaskestade, kahjustades sügavamaid kudesid
  - **Happed**
    - Äädikhape
      - ✓ Lahustab rasvu ja söövitab kokkupuutepinda
      - ✓ Toksilisus sõltub kontsentratsioonist
      - ✓ Satub organismi suu kaudu, auruna sissehingates ja kompressist läbi naha
      - ✓ Surmav annus täiskasvanule on 80% lahust 50 ml.
    - Soolhape, väävelhape
      - ✓ Tekitab põletust limaskestadel ja nahal
  - **Leelised**
    - Nuuskpiiritus
      - ✓ 10% ammoniaagi lahus
      - ✓ Kasutatakse meditsiinis, juustevärvides
    - Seebikivi
      - ✓ Pesemisvahendites
    - Leelised (kõik)
      - ✓ Lagundavad soolte seinu, toime erinev hapete omast
      - ✓ Lahustavad lima ja valgulise osa rakust, seebistavad rasva, pehmendavad kudesid muutes need kättesaadavaks mürgi sügavamaks sissetungimiseks
      - ✓ Suuremad kahjustused sooltraktis, maokahjustus väiksem – happe neutraliseeriv toime.
  - **Oksüdandid**
    - Vesinikülihapend
      - ✓ Leeliste ja teiste orgaaniliste ainetega reageerides eritab hapnikku
      - ✓ Surmav annus perhüdrooli (30%) täiskasvanule on 70 ml.
      - ✓ Lagundab seedekulgla seina nagu leelised, kudede kahjustusest võib tekkida gaasemboolia
      - ✓ Esmaabi nagu leeliste puhul
    - Kaaliumpermanganaat
      - ✓ Desinfitseerimiseks kasutatav
      - ✓ Tekitab sööbekahjustuse kokkupuutepinnal
- **Ainevahetust mõjutavad.** Vingugaas – raskendavad kehal eluks vajalike ainete kättesaamist
  - **Majapidamisgaas e. olmegaas**
    - Omapärase lõhnaga, õhust raskem – vajub alumistesse õhukihtidesse (alumised korrused, kelder)
    - Mitteküllaldasel põlemisel tekib vingugaas
  - **Vingugaas -** Lõhnatu, tahtmatu mürgistuse oht suurem – vaikne tapja!
    - Blokeerib hemoglobiini hapnikusidumisvõime, kudedes hapnikuvaegus.
- **Neurotoksiinid.** Nikotiin, sõjagaasid – kahjustavad inimese närvisüsteemi
  - Sõjagaasid
    - Fosgeen, kloor
    - Kasutatakse sõjaolukorras, terrorirünnakute puhul
    - Lämmatavad mürgid

- **Mutageenid, kantserogeenid.** Atsetoon – muudavad inimese päritavaid omadusi, võivad sündida vigased lapsed
- **Allergeenid.** Olmekeemia, ravimid – organismile võõrad ained. Tekib ülitundlikkus teatud ainete suhtes, maksakahjustus jne.
    - Südameelunditehaiguste ravis kasutatavad ravimid
    - Vereringe elundite haiguste ravis kasutatavad ravimid
    - Unerohud, rahustid
    - Alkoholi tarbimine koos ravimitega
- **Psühhoaktiivsed ained**. LSD, marihuaana – põhjustavad tajumishäireid, inimene muutub nende orjaks
- **Looduslikud**
    - Looduslikult mürgine toit – taimed, seened
- **Inimese enda loodud.**
    - **Saastunud või riknenud toit** – aktiivne bakterite paljunemine ja toksiinid
        - Mükotoksiline toime. Toodavad hallitusseened (mais, pähklid)
        - Botulismi toksiin. Nt.*Clostridium botulinum*- mullast, vähese soolaga valmistatud liha, seened, herned jne. Spoorid arenevad anaeroobses keskkonnas
        - Salmonelloos. Laialt levinud tekitaja, eeskätt toorestel munadel, linnulihal
        - Stafülokokk. Nt. *Staphylococcus aureus*, saastunud kätelt
        - Sinihape.Hapuks läinud luuviljaliste kompoti söömisel
    - **Kemikaalidega saastunud toit** – taimekaitsevahendid, keskkonnasaaste, raskemetallid jne.
    - **Enesekaitsegaasid**
        - Pisaragaasid (CN, CS)
            - ✓ Tugev pisaratevool, nägemine ja orientatsioon kaovad ajutiselt
            - ✓ Narkootikume tarbinud inimesed võivad muutuda üliaktiivseks
        - Pipragaasid (OC)
            - ✓ Toime nahale, limaskestadele, pisaranäärmetele ja hingamiselunditele – põletus nahal, silmis, kopsudes
            - ✓ Ajutiselt kaob nägemine, orientatsioon, kontroll lihastegevuse üle.
    - **Alkohol**
        - Etanool e. etüülalkohol
            - ✓ Enamikule surmav 0,7 liitrit 3-5 promillilist alkoholi (3 klaasi 40% viina) poole tunni jooksul
            - ✓ Surma põhjuseks hingamiskeskuse halvatus, tihti ka allajahtumine, kopsupõletik, lämbumine oksemassidesse, õnnetusjuhtumid
        - **Alkoholi surrogaadid**
            - ✓ Odekolonnid – sisaldavad 60% etanooli, eeterliike õlisid ja lisandeid
            - ✓ Metanool e. puupiiritus
                - ➢ Lahustites, plekieemaldites, fotokeemias, tuuleklaasi puhastusvedelikes, autokütuses
                - ➢ Surmav on klaasitäis 40% metanooli
            - ✓ Etüleenglükool. Tugevalt toksiline
                - ➢ Antifriisis, pidurivedelikes, süütevedelikes
                - ➢ Surmav annus klaasitäis 40% etüleenglükooli

        - Kahjustab eeskätt maksa, neerusid
- **Puskar**
    - ✓ Sisaldab surmavalt mürgist puskariõli – pentanooli (amüülalkoholi)
    - ✓ Surm tekib üle südameseiskuse.

(Birkenfeldt jt 2005, Esmaabi käsiraamat … 2004a, Liiger jt 2010